

N:o 15.

Ank. till Riksd. Kansli den 17 Mars 1879, kl. 12 midd.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckta motioner om lagstadganden rörande sådana medlemmar af svenska kyrkan, hvilka, ehuru till mogen ålder komne, antingen icke blifvit döpte eller, fastän döpte, icke, på sätt samma kyrka godkänner, låtit sig konfirmera och begått Herrans nattvard.

Vid flera föregående tillfällen hafva så inom riksdag som kyrkomöte framhållits de svårigheter, som uppstode deraf, att inom svenska kyrkan kvarstående medlemmar icke ville underkasta sig kyrkans gällande lagar samt, utan att i den ordning, lagen föreskrefve, ur kyrkan utgå, likväl gjorde anspråk på samma frihet, särskildt beträffande ingående af äktenskap, som tillkomme främmande trosbekännare, i hvilket senare afseende yrkats ändring af stadgandet i 15 kap. 11 § kyrkolagen, att ingen skall trolofvas, som icke kan Luthers katekes och hafver begått Herrans nattvard.

Vid 1873 års kyrkomöte väcktes motion derom, att nämnda lagrum måtte erhålla den lydelse, att ingen finge trolofva sig, som ej, efter erhållen behörig kristendomsundervisning, blifvit förklarad berättigad att konfirmeras. Kyrkolags-Utskottet hemställde, att, då ingen kunde förneka, att befogenheten att ingå en genom kyrkans välsignelse besegrad äktenskapsförbindelse vore en bland de rättigheter, hvilka, enligt sakens natur, endast kunde tagas i anspråk af kyrkligt myndiga personer, men ingen blefve kyrkligen myndig och kunde i vår kyrka

blifva det annorlunda än genom konfirmation och nattvardsgång, motionen icke måtte bifallas, hvilket äfven utan votering blef mötets beslut. Sedan en vid 1876 års riksdag väckt motion, att äktenskap, afslutadt inför borgerlig myndighet, skulle vara lika giltigt och lika förbindande, som det äktenskap, hvilket med vigsel afslutades, på Lag-Utskottets derom gjorda hemställan blifvit af Riksdagen lemnad utan afseende, likasom en vid 1877 års riksdag väckt motion derom, att medlem af svenska kyrkan, som antingen vägrade att döpa sitt barn eller ock vägrade att af kyrkans presterskap mottaga föreskrifven religionsundervisning och att konfirmeras, oaktadt han uppnått myndig ålder, eller ock deltog i sådan nattvardsgång, som af svenska kyrkans lagar förbjödes, skulle anses genom detta sitt förfarande hafva gifvit till känna sin afsigt att ur kyrkan utträda, upptogs frågan om särskilda lagstadganden för sådana medlemmar af svenska kyrkan, hvilka icke voro döpte och konfirmerade i enlighet med denna kyrkas lagar, genom tvenne vid 1878 års riksdag väckta motioner, den ena i Första Kamraren af Herr Frith. Grafström, som påyrkade, att en lag måtte stiftas, så lydande:

“Den, som ej är döpt och ej konfirmerad, på sätt som svenska kyrkans lagar gilla, må ej deltaga i kyrkostämma eller i prestval eller i val till elektor för utseende af ombud till kyrkomöte, men åtnjute för sina borgerliga angelägenheter den fördel, som lagen för främmande trosbekännare af den 31 Oktober 1873 i §§ 4, 5, 8 innehåller“, samt den andra af Herr Erik Westin derom, “att Riksdagen måtte besluta aflåtande till Kongl. Maj:t af underdånig skrifvelse, innefattande anhållan, att Kongl. Maj:t ville, med bibehållande af obligatorisk religionsundervisning, gå i författning om upphäfvande af de lagstadganden, som göra konfirmation och nattvardsgång till vilkor för äktenskaps ingående och borgerliga rättigheters åtnjutande“.

På uti utlåtandet N:o 22 anförda skäl hemställde Utskottet, dels att Herr Westins motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda, dels ock, att, med anledning af Herr Grafströms motion, Riksdagen måtte för sin del besluta en förordning, som, med ett under öfverläggningarne i båda Kamrarne af utskottsledamöter föreslaget förtydligande tillägg, hade följande lydelse:

“Förordning, angående sådana medlemmar af svenska kyrkan, hvilka icke på sätt, samma kyrka godkänner, blifvit konfirmerade och begått Herrans nattvard:

Hvad i 4 § af Kongl. förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862 finnes stadgadt derom, att främmande religionsbekännare och de, som till utträde ur svenska kyr-

kan sig anmält, icke ega deltaga i kyrkostämmas öfverläggningar och beslut, vare äfven tillämpligt på medlemmar af svenska kyrkan, som, ehuru till myndig ålder komne, icke, på sätt samma kyrka godkänner, blifvit konfirmerade och begått Herrans nattvard.

Vill medlem af svenska kyrkan, som icke begått Herrans nattvard, ingå äktenskap med annan medlem af samma kyrka, skall det ske inför borgerlig myndighet på det sätt och i den ordning, som bestämmes i 4 och 5 §§ af Kongl. förordningen angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning den 31 Oktober 1873.

I afseende på den borgerliga myndighetens skyldighet att för anteckning i kyrkobok göra anmälan om de inför densamma afslutade äktenskap gälle i tillämpliga delar hvad i 9 § af sistnämnda Kongl. förordning föreskrifves“.

Utskottets hemställan beträffande Herr Westins motion blef af båda Kamrarne utan votering godkänd, men, beträffande Herr Grafströms motion, afslogs Utskottets hemställan af Första Kammaren utan votering, hvaremot Andra Kammaren, äfvenledes utan votering, med afslag å Utskottets förordningsförslag, biföll ett under öfverläggningen framställt förslag, att Riksdagen skulle i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och, efter kyrkomötets hörande, i ämnet till Riksdagen aflåta nådig proposition till sådana lagstadganden, hvarigenom rättighet bereddes medlem af svenska kyrkan, som, oaktadt till mogen ålder kommen, icke, på sätt samma kyrka godkänner, blifvit konfirmerad och begått Herrans nattvard, att ingå äktenskap.

Vid sistlidet års kyrkomöte väcktes motion, att kyrkomötet skulle hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att genom behörig grundlagsenlig behandling sista punkten af 15 kap. 11 § kyrkolagen måtte erhålla följande förändrade lydelse:

»Och skall ingen vigas, som icke enligt gällande lag är till nattvardens begående oförhindrad.»

Då mot detta förslag samma betänkligheter qvarstode, som mot det vid 1873 års kyrkomöte väckta förslag framställdes, och härtill komme, att förslaget, enligt hvilket konfirmationen fortfarande skulle qvarstå såsom ett vilkor för erhållande af kyrklig vigsel, just i följd häraf säkerligen endast i mycket otillräcklig mån skulle tillfredsställa de anspråk, hvilka man så genom det ena som det andra förslaget velat gå till mötes, hemstälde Kyrkolags-Utskottet, att motionen icke måtte bifallas, hvilket äfven med 36 röster mot 12 blef mötets beslut.

Vid nu innevarande riksdag hafva i denna fråga fyra särskilda förslag blifvit väckta. Inom Första Kammaren anför Herr *Frith. Graf-*

ström i afgifven motion, N:o 19, att för häfvande och mildrande af de ofvan af Utskottet antydda svårigheter tvenne sätt förefunnes. Det ena vore att mer eller mindre borttaga de för kyrkans medlemmar obligatoriska kyrkliga stadganden, hvilka stode i samband med åtnjutandet af någon borgerlig rättighet, och att således frigöra kyrkans medlemmar från kyrkliga skyldigheter utan att beröfva dem någon kyrklig rättighet. För motionären vore det klart, att detta sätt skulle, om det infördes i den kyrkliga lagstiftningen, ofelbart förr eller senare förstöra kyrkan såsom ett för sig bestående samfund med *någon* bekännelse och *någon* ordning. Det andra sättet vore att tillämpa religionsfrihetens grundsats ej blott på den enskilde kyrkemedlemmens rätt att utgå från ett samfund, hvars lag han ej gillade, utan äfven på detta samfunds rätt att gent emot den, som, utan att utträda ur samfundet, yrkade på frihet från kyrkliga förbindelser, vidtaga sådana åtgärder, att, när denna frihet beviljades, ej samfundets fortfarande bestånd sattes i fara. Då motionären ansett sig böra förorda detta senare sätt, föreslår han, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med 1878 års Lag-Utskotts förslag, «att Riksdagen måtte för sin del besluta följande:

Förordning, angående sådana medlemmar af svenska kyrkan, hvilka icke, på sätt samma kyrka godkänner, blifvit konfirmerade och begått Herrans Nattvard:

Hvad i 4 § af Kongl. förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862 finnes stadgadt derom att främmande trosbekännare och de, som till utträde ur svenska kyrkan sig anmält, icke ega deltaga i kyrkostämmas öfverläggningar och beslut, vare äfven tillämpligt på medlemmar af svenska kyrkan, hvilka, ehuru till myndig ålder komne, icke, på sätt samma kyrka godkänner, blifvit konfirmerade och begått Herrans Nattvard.

Vill medlem af svenska kyrkan, som icke är konfirmerad på sätt samma kyrka godkänner, ingå äktenskap, skall det ske inför borgerlig myndighet på det sätt och i den ordning, som bestämmes i 4 och 5 §§ af Kongl. förordningen angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning den 31 Oktober 1873.

I afseende på den borgerliga myndighetens skyldighet att för anteckning i kyrkobok göra anmälan om de inför densamma afslutade äktenskap gälle i tillämpliga delar hvad i 9 § af sistnämnda Kongl. förordning föreskrifves.»

Inom Andra Kammaren har Herr *Severin Axell*, med hvilken Herr *A. Hedin* instämt, i afgifven motion, N:o 37, särskildt fästат uppmärksamheten vid de inom svenska statskyrkan kvarstående baptisters ställning. Motionärerne andraga, att genom den så kallade dissenterlagen af den

31 Oktober 1873 åsyftades bland annat att underlätta utträdet ur vår statskyrka för dem, hvilka bekände annan kristen troslära än den evangeliskt-lutherska. Lagen innehölle emellertid sådana föreskrifter angående främmande trosbekännares rättighet att meddela skolundervisning och förkunna ordet, att den talrikaste af våra sekter, baptisterne — med undantag af *en* församling — icke velat och icke ville begagna sig af den medgifna rättigheten på de dervid fogade vilkoren. Följden häraf hade blifvit den, att, då kyrkolagen fordrade dop och nattvardsgång såsom vilkor för kyrklig vigsel, och å andra sidan borgerligt äktenskap icke vore medgifvet dem, hvilka stode kvar i statskyrkan, hade under årens lopp enligt baptisternes egen statistik 183 äktenskapliga föreningar ingåtts, hvilka nu gällande lagar icke såsom äktenskap erkände. Då baptisternes antal vid 1878 års början uppginge till 13,773 med 3,485 odöpta barn och 1,069 okonfirmerade, insåge man lätt, att med hvarje år komme allt flera äktenskap af denna art att ingås. Man stode här inför ett faktum, hvilket det borgerliga samhället icke med likgiltighet kunde åse, och enligt motionärernes tanke ej heller med överksamhet. Fyra sätt att lösa konflikten syntes dem möjliga. Det *första*, hvilket Herr Grafström föreslog år 1877 i sin motion, N:o 9, vore det, att baptisterne skulle uteslutas ur svenska kyrkan och ställas under dissenterlagen; men denna utväg hade Riksdagen icke velat godkänna. Det *andra* vore det att ändra dissenterlagen så, att baptisterne ville antaga densamma. Motionärerne tviflade, att Regering och Riksdag skulle vilja ingå derpå. Det *tredje* vore det, som Herr Westin förra året föreslagit, att ändra kyrkolagen och låta vilkoren af dop och nattvardsgång för erhållande af kyrklig vigsel bortfalla. Ehuru motionärerne icke fullt förstode, hvarföre det skulle vara så motbjudande för kyrkans prester att meddela sin välsignelse åt dem, som icke begagnade sig af kyrkans nådemedel, böjde de sig dock för de uttryck af denna obenägenhet, hvilka mötte i riksdagsprotokollen, och ville för den skull icke föreslå en åtgärd, hvarigenom presterskapets samvete möjligen skulle lida tvång. Det *fjerde* sättet vore slutligen det, hvarom Herr Grafström motionerade förlidet år, att rättigheten till ingående af borgerligt äktenskap skulle utsträckas till dem, hvilka icke vore döpte och konfirmerade på sätt, som vår kyrkas lagar gillade. Motionärerne anslöte sig till den åsigt, som fann uttryck i Andra Kammarrens beslut med anledning af denna motion; men då de vore tveksamme, huruvida frågan, hvilken syntes vara af civillags natur och endast gifve några paragrafer i dissenterlagen en vidare omfattning, behöfde underställas Kyrkomötet, hvilket ej heller blifvit hördt öfver

dissenterlagen i sin helhet, föreslå motionärerne, med frångående af Andra Kammarens beslut i fråga om Kyrkomötets hörande, "att Riksdagen ville för sin del besluta följande

Förordning, angående sådana medlemmar af svenska kyrkan, hvilka, oaktadt till mogen ålder komne, icke, på sätt samma kyrka godkänner, blifvit döpte och begått Herrans nattvard:

Vill medlem af svenska kyrkan, som, oaktadt till mogen ålder kommen, icke, på sätt samma kyrka godkänner, blifvit döpt och begått Herrans nattvard, ingå äktenskap, skall det ske inför borgerlig myndighet på det sätt och i den ordning, som bestämmes i 4 och 5 §§ af Kongl. förordningen angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning den 31 Oktober 1873.

I afseende på den borgerliga myndighetens skyldighet att för anteckning i kyrkobok göra anmälan om de inför densamma afslutade äktenskap gälle i tillämpliga delar hvad i 9 § af sistnämnda Kongl. förordning föreskrifves."

Vidare har Herr *Erik Westin* (motion N:o 11) — då enligt hans åsigt äktenskaps ingående vore en rättighet, som borde tillkomma en och hvar utan afseende å hans enskilda religionsuppfattning samt för den skull det kristna samhället icke borde genom kyrkliga lagbestämmelser betaga eller försvåra äktenskaps ingående för någon, utan tvärt om underlätta sådant, alldenstund ett samhälles bestånd till icke oväsentlig del berodde på ett ordnad familjelif, och Kongl. Maj:t torde bäst kunna utreda saken samt föreslå de lagförändringar, som kunde befinnas nödiga — föreslagit

"att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och i ämnet till Riksdagen aflåta nådig proposition till sådana lagstadganden, hvarigenom rättighet beredes medlem af svenska kyrkan, som, oaktadt till mogen ålder kommen, icke, på sätt samma kyrka godkänner, blifvit konfirmerad och begått Herrans nattvard, att ingå äktenskap."

Slutligen har herr *Sigfrid Wieselgren*, motion N:o 6, anført, att, så länge 15 kap. 11 § kyrkolagen kvarstode oförändrad, ännu alltid *tvång* till konfirmation och nattvardsgång förefunnes för en hvar, som ville ingå äktenskap och icke utträdt ur svenska kyrkan, af hvilket tvång tusentals svenske medborgare kände sig tryckte. Af samvetsskäl kunde de icke låta sig konfirmeras; de finge således icke begå nattvarden, och kunde af samma anledning icke ingå lagligt äktenskap. En statskyrka måste emellertid, enligt motionärens mening, taga i betraktande förhållanden, hvilka en oberoende kyrka kunde lemna utan afseende; om äfven den senare kunde vägra att taga befattning med andra än dem, som iakt-

toge hvad hon fordrade för bekännande af den rätta tron, torde detta icke falla sig lika lätt för den förra. Hon måste känna sig skyldig tillse, att icke staten genom hennes förvållande invecklades i svårigheter, som menligt inverkade på ej mindre sedligheten än äfven rättstillståndet inom det borgerliga samhälle, för hvars väl hon sjelf vore satt att i sin mån verka och af hvars brister hon för egen del måste hafva kännning i långt ifrån ringa grad. Motionären förestälde sig, att, om staten förklarade sig anse olämpligt att längre bibehålla konfirmationslöften och nattvardsgång såsom vilkor för rätt att ingå lagligt äktenskap, samt inskränkte sig till att af vederbörande kontrahenter fordra viss kristendomskunskap, svenska statskyrkan icke skulle under nu rådande förhållanden finna skäl deremot inlägga sitt veto, hvarföre han föreslår, "att Riksdagen ville för sin del besluta, det kyrkolagens 15 kap. 11 § skall erhålla följande lydelse:

"De som — — — — ligga; och skall ingen trolofvas, som icke eger den kristendomskunskap, hvilken för rätt att begå Herrans nattvard lagligen fordras."

Antalet af de inom statskyrkan qvarstående personer, som antingen icke blifvit döpte, eller, ehuru döpte, af samvetsbetänkligheter förhindras att låta sig konfirmera samt att begå nattvarden och sålunda på grund af stadgandet i 15 kap. 11 § kyrkolagen icke kunna ingå med vigsel helgadt äktenskap, ökas dag för dag, såsom äfven, hvad särskildt beträffar baptisterne, de af Herr Axell anförda siffror ådagalägga. Det är visserligen sant, att dessa personer endast hafva att ur statskyrkan utträda, för att erhålla rättighet att ingå äktenskap inför borgerlig myndighet, men då de, med få undantag, icke vilja begagna sig af denna rätt, kan det icke vara förenligt med statens skyldiga omsorg om den allmänna sedligheten att för dem endast lemna öppet vare sig ingående af lösliga förbindelser eller begagnande af den utväg att få sina förbindelser erkända såsom lagliga äktenskap, 3 kap. 9 och 10 §§ Giftermålsbalken dem lemna. För afhjelpande af missförhållandet synas, då man fränser den med en statskyrkas ställning föga förenliga utvägen att mot deras vilja skilja ifråvarande personer från kyrkans gemenskap och på så sätt lemna dem rätt till borgerligt äktenskap, endast, vid deras qvarstående inom statskyrkan, tvenne sätt förefinnas: att, med upphäfvande eller, såsom Herr Wiesel-

gren föreslår, ändring af 15 kap. 11 § kyrkolagen, lemna dem rätt att utan vilkor eller under vissa andra, än nu föreskrifna, af dem antagliga vilkor erhålla kyrklig vigsel, eller ock att, med de öfrige motionärerne, hänvisa dem till borgerligt äktenskap. Då kyrkan och dess tjänare icke torde kunna eller böra förpligtas att med kyrkans välsignelse helga äktenskap mellan personer, af hvilka endera eller båda vare sig icke blifvit genom dop upptagna i kristen församling, eller, ehuru döpte, icke vilja i och med konfirmationen aflägga den bekännelse, som utgör det gemensamma uttrycket för alla kristna kyrkors tro samt de löften att under bruk af nådens medel vinnlägga sig om en kristlig vandel, svaren å öfriga konfirmationsfrågor innefatta, föredrager Utskottet af dessa tvenne utvägar obetingadt nödciviläktenskapet; men då liknande författningsförslag härom, som dem, Herrar Grafström samt Axell och Hedin nu framlagt, så nyligen som vid senaste riksdag blifvit af båda Kamrarne utan votering afslagna, och Kongl. Maj:t torde vara bäst i tillfälle att efter noggrann utredning låta utarbета författningsförslag i ämnet, får Utskottet, dels med föranledande af Herrar Grafströms, Axells och Hedins samt Westins motioner, värdsamt hemställa,

1) att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådana lagstadganden, hvarigenom för sådana inom svenska kyrkan qvarstående medlemmar, som, oaktadt till mögen ålder komne, antingen icke blifvit döpte eller, fastän döpte, icke, på sätt samma kyrka godkänner, låtit sig konfirmera och begått Herrans nattvard, rättighet beredes att inför borgerlig myndighet ingå äktenskap.

dels ock, beträffande Herr Wieselgrens motion, tillstyrka,

2) att denna motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Slutligen, hvad angår det i Herr Grafströms motion innefattade förslag till stadgande, att hvad i 4 § af Kongl. förordningen om kyrkostämma samt kyrkovård och skolråd den 21 Mars 1862 finnes stadgadt derom, att främmande trosbekännare och de, som till

utträde ur svenska kyrkan sig anmält, icke ega deltaga i kyrkostimmas öfverläggningar och beslut, äfven skulle vara tillämpligt på medlemmar af svenska kyrkan, hvilka, ehuru till myndig ålder komne, icke på sätt, samma kyrka godkänner, blifvit konfirmerade och begått Herrans nattvard; så, och enär hvad Utskottet härom sistlidne riksdag hemställt, utan votering blifvit af båda Kamrarne afslaget, samt den omförmälda personer nu uti ifrågavarande hänseende tillkommande rätt hittills icke veterligen medfört några praktiska olägenheter, finner Utskottet sig icke nu böra förnya detta förslag, utan hemställer,

3) att Herr Grafströms motion i denna del icke måtte af Riksdagen godkännas.

Stockholm den 14 Mars 1879.

På Utskottets vägnar:

H. G. v. GEGERFELT.

Reservationer:

af Herr *Samzelius*, som tillstyrkt Herr Westins motion, affattad i öfverensstämmelse med Herr Adlercreutz' i Andra Kammaren nästlidne riksdag framställda, af Kammaren godkända yrkande; samt

af Herr *Ribbing*: »Då jag anmäler min vördsamma reservation mot Utskottets beslut att afstyrka bifall till första punkten af Herr Grafströms motion (i Första Kammaren N:o 19), sker detta icke i den mening, att Utskottet, enligt min åsigt, skulle hafva tillstyrkt bifall till detta moment i den *form*, hvori det af motionären är framställt: såsom ett formuleradt förslag till lag eller förordning. Min från Ut-

skottet afvikande åsigt består deri, att, sedan Utskottet, med anledning af afgifna motioner, tillstyrkt aflåtande af underdånig skrifvelse om beredande af tillfälle att ingå lagligt äktenskap för dissentierande, som kvarstå inom statskyrkan, denna skrifvelse — hvars af Utskottet föreslagna *innehåll* till punkt och pricka sammanfaller med innehållet af andra momentet i Herr Grafströms förslag — äfven skulle hafva omfattat underdånig hemställan om åtgärder i den rigtning, första momentet af samma förslag angifver.

Enhetspunkten i Herr Grafströms motion eller sammanhanget mellan de båda momenten i hans förslag eger sitt uttryck i frågan om den rättsliga ställning i kyrkligt hänseende, som bör tillkomma sådana medlemmar af svenska statskyrkan, hvilka, i trosbekännelse och, i enlighet med denna, i religiöst-kyrklig praxis äro i strid mot konstitutiva grundsatser för statskyrkan, men dock fortfarande kvarstå i samma kyrka. De afseenden åter, i hvilka, under för handen varande förhållanden, en sådan fråga närmast påkallas och hvilka Herr Grafströms motion innefattar, äro dels de dissentierande medlemmarnes inom kyrkan ställning till ledningen af kyrkans angelägenheter såsom ett samfund; dels ock möjligheten för dem att ingå lagligen erkända äktenskap. I fråga om ingående af äktenskap har, såsom bekant, inträffat, att medlemmar af statskyrkan, hvilka numera uppgå till tusental, icke vilja begagna den utväg, lagen lemna öppen, att medelst utträdande ur statskyrkan kunna ingå så kallade civila äktenskap, icke heller anse med sina religiösa åsikter förenligt att uppfylla de vilkor, som gällande lag bestämmer för erhållande af kyrklig vigsel, eller öfverhufvud äro villiga att mottaga sådan af kyrkans presterskap; hvadan det abnorma förhållande uppstått, att för ett ej obetydligt antal svenska statsmedlemmar *ingen* form finnes för slutande af lagligt äktenskap, — så vida man ej, såsom en sådan vill räkna hvad som säges i Giftermålsbalken kap. 3 § 9, för hvilken utväg de fleste, på goda skäl, dock torde rygga tillbaka. I *detta* afseende — afseendet på slutande af lagligt äktenskap — har Utskottet, med bifall i sak till Herr Grafströms med fleres motioner, tillstyrkt underdånig skrifvelse om att till förmån för dem, som icke vilja begagna någondera af de tvenne redan gifna laga sätten för äktenskaps ingående, ett tredje sådant måtte beredas. Deremot har Utskottet icke ansett af behovet påkalladt, att tillika några särskilda eller närmare bestämmelser blefve gällande beträffande de dissentierande medlemmarnes inom statskyrkan ställning och rätt i förhållande till kyrkostämman och kyrkoråd; det är härutinnan min mening afviker från Utskottets.

Att rättigheter i hvarje fall stå i oupplösligt sammanhang med

bestämda skyldigheter, så att de förra väsentligen betingas af de senare, är en grundsats, som, undantagslöst gällande i hvarje samhälle, företrädesvis åskådligt i sin nödvändighet framträder i fråga om rätt att deltaga i samhällets styrelse. Det är nemligen själfklart, att, om de, som skola om händer hafva samhället sangelägenheter, icke ega bekantskap med de lagar, i hvilka samhället eget ändamål eger sitt uttryck, eller icke i sin verksamhet ovilkorligen följa och tillämpa samma lagar, så blir deras verksamhet icke en samhället styrande och ledande, utan en detsamma upplösande. Då nu vår svenska kyrka, så väl som hvarje annan kristen sådan, eger sin enhet och sin verklighet såsom ett religiöst kyrkligt samfund i och genom den gemensamma uppfattning af den Heliga Skrift, hvilken utgör och kallas kyrkans trosbekännelse; så lärer svårligen giltigt skäl kunna visas, hvarföre det här ofvan sagda *icke* skulle ega tillämpning på de medlemmar af kyrkan, som i trosbekännelse och deraf bestämd religiöst-kyrklig verksamhet uppträda i motsats mot kyrkans, samt på deras förhållande till kyrkostämman, som i hvarje kyrkoförsamling »för vården af kyrkans angelägenheter», eger att »sammanträda till öfverläggning och beslut.» Om uteslutande af sådana kyrkans medlemmar, som, ehuru till myndig ålder komma, icke, enligt kyrkans lag och ordning, låtit sig döpa och konfirmera, från rätt att deltaga i kyrkostämman blifvit betecknadt såsom intolerans, eller straff, eller såsom egnadt att framkalla förbittring; synes ett sådant betraktelsesätt hafva sin närmaste anledning i det ofvan vidrörda för svenska kyrkan alldeles egendomliga förhållande, att, i motsats mot hvad som vid hvarje annat samfund, ja hvarje förening för ett visst ändamål eger rum, i kyrkan äfven de kunna vara medlemmar, som stå i öppen strid mot dess religiösa grundläror, och i ett af detta förhållande framkalladt föreställningssätt, att, så snart frågan är om kyrkan, anspråk på rättigheter i allmänhet må anses befogade utan afseende på iakttagande af de förpligtelser, som för de förra utgöra vilkor. Visserligen har, mot uteslutande från rätt att deltaga i kyrkostämman af dem, som, ehuru till myndig ålder komma, likväl icke blifvit döpta eller, på sätt kyrkan godkänner, konfirmerade, eller inskränkning af sådan deras rätt, blifvit anmärkt, dels att kyrkostämman egentligen hade att göra med kyrkans yttre, särskildt dess ekonomiska angelägenheter (prestens aflöning, byggnad och underhåll af kyrka o. s. v.), hvartill de dissentierande lika med andra församlingens medlemmar bidraga; dels, och i sammanhang härmed, att någon olägenhet eller skada ej förmärkts af att äfven dissentierande medlemmar af kyrkan i kyrkostämman och dess bestyr deltagit. Utan att, hvad den första af dessa tvenne anmärkingar beträffar, mera än blott i förbigå-

ende nämna, att i afgifter till förenämnda behof äfven främmande religionsbekännare och de, som anmält sig till utträde ur svenska kyrkan, deltaga, och detta oaktadt de dock, enligt § 4 kyrkostämmoförordningen, ej ega rösträtt på kyrkostämman; må för bemötande af ifrågavarande anmärkning göra till fyllest att erinra om, att kyrkostämmoförordningen i sjelfva verket *icke* på påstådda sätt inskränker kyrkostämmas, icke heller kyrkoråds — hvars medlemmar af kyrkostämman väljas — åligganden och befogenhet. Beträffande åter den andra anmärkningen, om ej inträffad skada, är att märka, det sådan i och för hvarje samhälle och framför allt i och för kyrkan, såsom till sitt ändamål ett andligt samhälle, ej blott afser hvad som kan mätas och räknas eller genom revisioner påvisas, utan derjemte och framför allt annat afser brist på kraftig och enig samverkan hos medlemmarne och de styrande för samhällets ändamål. Villigt må erkännas, att inga lagar kunna frambringa lifaktighet hos en kyrka; men icke mindre sant är dock, att lagar för uppkomsten och befintligheten af en sådan kunna verka hämmande eller befordrande.

En anmärkning må här tilläggas, om den ock ej ensamt eller direkt innefattar ett skäl för bifall till första momentet i Herr Grafströms motion. Jag är fortfarande af den mening, att så kalladt civilt äktenskap är att tillråda och godkänna endast i den omfattning, det såsom en nödfallsutväg ovilkorligen är påkalladt; en öfvertygelse, för hvilken jag långt mindre hemtar grunder från kyrkan och dess kraf, än från synpunkten af staten och dess beroende af ett fast och sedligt familjelif, hvilket, enligt äldre och nyare historias vittnesbörd, betänkligt skadats i den mån äktenskaps ingående medelst anmälan inför civil myndighet och stadfästelse af sådan blifvit allmän sed. Hos oss finnes, såsom bekant, civiläktenskap hittills endast såsom en sådan nödfallsutväg, med hänsyn till främmande religionsbekännare. Nu har emellertid behovet oafvisligt framträdt att medgifva denna form för ingående af äktenskap, äfven der båda kontrahenterne äro medlemmar af statskyrkan, nemligen sådana dess medlemmar, som icke fullständigt tillhöra densamma i religiös tro och bekännelse och deraf beständ religiöst-kyrklig praxis. Om då, på samma gång som en sådan tillåtelse beviljas sistnämnde medlemmar af kyrkan, på samma gång ock särskilda bestämningar blefve gällande beträffande desses rättsliga ställning i förhållande till kyrkan och dess styrelse; så framträdde i och med en sådan formelt-juridisk skilnad ock civilt äktenskap mellan medlemmar af statskyrkan såsom en nödfallsutväg, med hänsyn till *de* medlemmar, som egentligen endast i yttre och formel mening, men icke i anseende till religiös öfvertygelse tillhöra

henne, och det bibehölle sålunda, äfven i nu föreslagen utsträckning, karakteren af undantagsform — så länge sjelfva det omförmälda förhållandet till kyrkan hos medlemmar af densamma utgör ett undantagsförhållande.

Efter min mening skulle den af Utskottet föreslagna skrifvelsen lämpligen böra innehålla underdånig hemställan,

att, Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, om eller i hvilken omfattning medlemmar af svenska statskyrkan, som, ehuru till myndig ålder komna, icke, på sätt kyrkan godkänner, blifvit konfirmerade och begått Herrans nattvard, må ega att deltaga i kyrkostämmas öfverläggningar och beslut, äfvensom, huruvida icke rättighet må böra beredas medlemmar af kyrkan, som, ehuru till mogen ålder komna, icke, på sätt kyrkan godkänner, blifvit konfirmerade och begått Herrans nattvard, att ingå äktenskap på det sätt och i den ordning, som bestämmas i §§ 4 och 5 af Kongl. förordningen angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning af den 31 Oktober 1873; samt om så lämpligt finnes, till Riksdagen aflåta nådig proposition härom.“

Herrar *von Gegerfelt* och *Torpadié* hafva begärt få antecknad, att de efter undfången ledighet varit från riksdagen frånvarande, den förre då Utskottet behandlat motionerna, och den senare då utlåtandet justerats.